

A Szegedért Alapítvány díjazottjai

A Szegedért Alapítvány ma este adja át négy díját a szegedi tudományos, művészeti és közéleti idén legkiemelkedőbbnek tartott négy személyiségének a Szegedi Nemzeti Színházban. Az elmúlt hat év alatt megrendezett színházi díjtadó gálakon a következő jeles szegedi polgárok vehették át a Szegedért Alapítvány fődíját, tudományos, művészeti és társadalmi-állampolgári díját (sorrendben): 1990 – Szőkefalvi-Nagy Béla, Barabás Zoltán, T. Nagy Irén, Farkasinszky Terézia. 1991 – Gregor József, Grassy Ferenc, Szecsődi Ferenc, Gyulai Endre. 1992 – Ilia Mi-

hály, Alföldi Lajos, Kass János, Darvas Tamás. 1993 – Varga Mátyás, Simon Miklós, Mentés József, Nikolényi Gábor. 1994 – Straub F. Brunó, Tandori Károly, Nagy Albert, Liebmann Béla. 1995 – Péter László, Telegdy Gyula, Baka István, Szőke Péter.

A Szegedért Alapítvány fődíját ma este Trogmayer Ottó régész, múzeumigazgató, a tudományos kuratórium díját Kristó Gyula történész, egyetemi tanár, a művészeti kuratórium díját Karikó Terézia operatőr, a társadalmi-állampolgári kuratórium díját pedig Molnár Amália gyermekorvos veszi át.

● Művészeti kuratórium:

Karikó Teréz énekművész

A budapesti születésű Karikó Teréz friss diplomás ifjú énekesként 1960-ban került a szegedi operatársulathoz. Vaszy Viktor hívta – és mindjárt az első szezonban szerepek sorát bízta rá. A kiváló hangú és színes adottságokkal, színpadi mozgáskultúrával, artisztikus megjelenéssel rendelkező énekesnő nagyon hamar a szegedi opera egyik legragyozóbb csillaga lett: már az első években magára vonta a közönség és a szakma figyelmét, s a vidék akkori legigényesebb társulatának tagjaként országos elismerést váltott ki.

„...furcsa módon éppen a színház kárpótol.”

Az együttes akkoriban vált „az ország második operájává”, s a művész pályájának első 15 éve a legeredményesebb Vaszy-korszakban telt. Viszonylag korán hatalmas repertoárra tett szert, s ennek is köszönhető, hogy számos alkalommal hívták vendégszereplésre, több előadást beugrással mentett meg, itthon és Budapesten. Desdemónával debütált – később is a nagy Verdi-szerepekben érezte magát a legothonosabban. A repertoárjában tizenegy Verdi,

nyolc Puccini, két-két Wagner és Csajkovszkij szerep mellett Beethoven, Bellini, Bizet, Leoncavallo, Mascagni, Muszorgszkij, Richard Strauss egy-egy hősnője is megtalálható, emellett szerepelt azokban a ritkán hallható, valamint modern operákban, amelyeknek szegedi bemutatása Vaszy érdeme. A nagy drámai hősnők mellett változatos karakter szerepekkel is megajándékozta közönségét. Az operaházi vendégszereplések mellett fellé-

pett Bécsben, Prágában, Londonban és más európai operaházakban, később az Egyesült Államok és Kanada több mint ötven városában adott nagyszerű koncerteket.

A szegedi operakedvelők rajongása és megbecsülése végigkísérte sikeres pályáját. Tudását és tapasztalatait szívesen osztotta meg: tanított a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola szegedi konzervatóriumában, jelenleg pedig – amellett, hogy aktív énekes – énekmester a Szegedi Nemzeti Színházban.

Egy közelmúltbeli interjújában mondta: „Harmincöt éve, hogy Szegeden élek. Ismerem a várost. Az emberek előre köszönnek, megállítanak az utcán. Ha bemegyek a színházba, a tanítványaim várnak. Nem adatot meg, hogy gyermekeim legyenek. A színház elvont a szűk családi élettől fiatal korban, most érettebb korban furcsa módon éppen a színház kárpótol. Az én nagy családomat, a barátaimat, tanítványaimat naponta fellelem a színház falai között.”

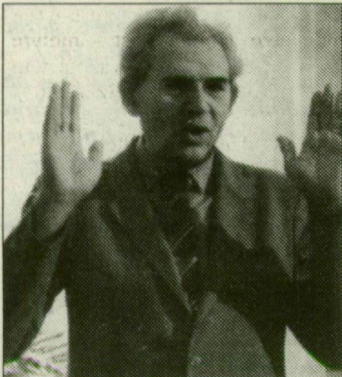
S. E.

● Tudományos kuratórium:

Kristó Gyula történész, egyetemi tanár

„Az életemből 16 évet fordítottam a Szeged története című munkára. Büszke vagyok rá, hogy elkészült. Szeged városa nagy dolgot vitt véghez. A monográfia dícsérete a 70 szerzőnek és mindazoknak, akik hozzájárultak a kötetek megjelenéséhez. Dícsérete a város vezetőinek, akik – a rendszerváltás előtt és után – példaadóan támogatták ezt a nagy vállalkozást.” Egy közelmúltban adott interjújában beszélt Kristó Gyula professzor arról a roppant munkáról, amelynek eredménye a szakmai körökben is nagybecsű városmonográfia. A középkor tudósának a Szegedért Alapítvány díjával most a város mond jelképes köszönetet.

Az orosházi születésű Kristó Gyula egyetemi tanulmányait Szegeden végezte, 1962 óta a tudományegyetem oktatója, 1978 óta professzora. Számos vezetői tisztséget töltött be, 1982 és '85 között rektor volt. A IX-XV. század magyar történelmének egyik kiemelkedő kutatója. Polemizáló, vitatkozó tudós: azt vallja, a történetírás új eredményei a régi elméletek kritikái révén születnek. Mindig szigorú szakmai mércét állított magának: a magyar kö-

Impozáns életműve az idén is gazdagodik

zékpor századairól a rendelkezésre álló források feltárásával, azok kellő kritikájával rajzol egyre teljesebb képet. Publikációit – eddig 60 saját kötete, több mint 200 tanulmánya jelent meg – latin, angol, francia, olasz, német, orosz, szlovák, szerb-horvát nyelvre is lefordították, s Európa számos országában kiadták. Iskola-teremtő személyiség, akinek tudományszervező munkássága is jelentős: a szegedi egyetemen megalapította a Szegedi Középkorász Műhelyt, amely könyvkiadással is foglalkozik.

Impozáns életműve az idén újabb könyvekkel gazdagodik:

stíluszerűen a honfoglalás 1100. évfordulójának évében adják ki angol nyelvű monográfiáját Magyar történet a IX. században címmel. Ugyancsak a közeljövőben jelenik meg a magyar történetírásban hiányt pótló könyve, a honfoglalás monografikus feldolgozása (Magyar honfoglalás - honfoglaló magyarok). Folytatja az Anjou-kori oklevelek közzétételét, ímmár a 4. kötetben. Az ünnepi könyvhétre három tanulmányát tartalmazó válogatás jelenik meg, egyetemi tankönyvként pedig Magyarország történetének 1301-től 1526-ig tartó korszakát írta meg szerzőtársával.

A korai magyar történelem kevés és nehezen hozzáférhető forrásból dolgozó tudós sohasem zárkózik el a történeti ismeretterjesztéstől. Mindazonáltal azt vallja, hogy a történetkutatás ugyanúgy sajátos törvénnyel rendelkező szakma, mint a többi tudományág; egy társadalom történelem iránti túlzott érdeklődése, az emberek múltba fordulása pedig mindig azt jelzi, hogy baj van a társadalmi kommunikációval.

S. E.

● Ha jól tudom, 1956 júliusában mint ideiglenes gyakornok került a szegedi múzeumhoz, és itt is maradt. Ez az első munkahelye. Mít tart főművének a Móra Ferenc Múzeumban?

– A tanítványaimat; azt, hogy sikerült a biológustól a régészig benépesítenem a múzeumot egy új generációval, amely világszinten képes dolgozni. Rossz a ráérző képességem, de ez valahogy sikerült. Ez a csapat tart engem. Egyedül nem mernék múzeumot csinálni.

● Az ön nevéhez fűződik az Ópusztaszeri Nemzeti Emlékpark elgondolása és megalkotása...

– Az is sok névhez fűződik; ha megnézi, a régészeti ásatásnál 870 név van kiírva. Én közülük az egyik, egy erőszakosabb voltam, aki kihajította, hogy legyen emlékpark.

● Ilyennek képzelte?

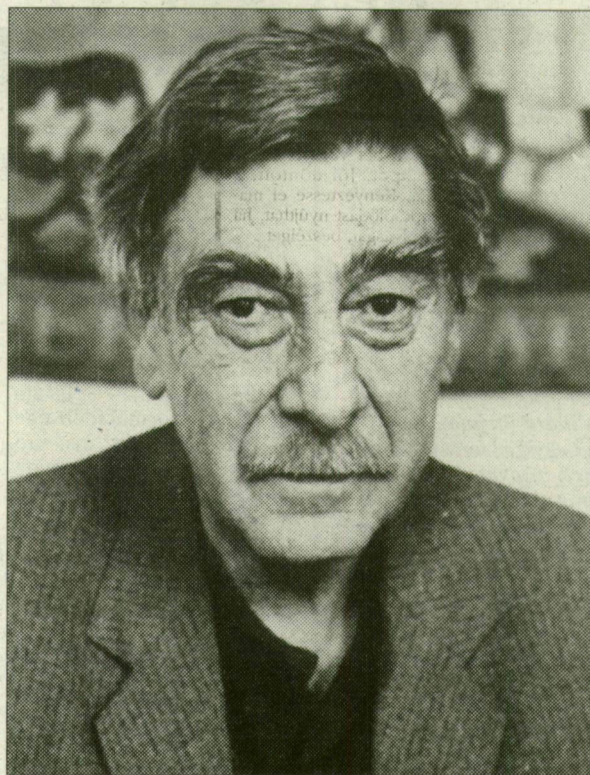
– Nem teljesen. De úgy van ez, hogy mire a gyerek felnő, mégiscsak olyan lesz, amilyennek képeltük. A mostaninál több kiállítást gondoltam el, viszont nem is álmodtam arról, hogy ott egy monostort találunk. A Feszty-körképet odatervez-tük ugyan, de nem gondoltuk, hogy ennyibe fog kerülni.

● Mít gondol, mit üzen a látogatóknak az emlékpark?

– Tamási Áronnal üzeni: azért születünk a világra, hogy valahol otthon legyünk benne. Hogy Jézus járt-e a vizen, az hit kérdése, mert nem a történeti valóság miatt künk kétségbe kell-e vonni, hogy Árpád és a magyarok éppen ott gyűltek-e össze a mai Ópusztaszeri emlékpark területén, vagy valamivel arább? A hitünk szerint itt alapították meg az országot. Az emlékpark ezt a hitet üzeni.

● Egész ősrégészeti munkája az Alföldhöz kapcsolódik. Nagy jelentőségű újkőkori, bronzkori és kora középkori leleteket sikerült feltárnia és magyaráznia. Mít tart a három legfontosabb munkájának?

● A fődíjas: Trogmayer Ottó régész, múzeumigazgató „Hogy valahol otthon legyünk...”

„A milicenténáriumnal szépen, egyszerűen átélhető legyen”

– Fontosnak tartom azt a modellt, amelyet az alföldi újkőkortól kezdődő és a paraszti gazdálkodás helyi felfedezésére állítottam fel; ezt még az ellenfeleim is elfogadják. A másik egy bronzkori modell, a tápai bronzkori temető alapján, amely azt mutatja be, hogy egy Kr. e. 1350 körül, az Elba vidékéről ide vándorolt nép hogyan szállta meg a Tiszáig a Kárpát-medencét. A harmadik a Szeri monostor, a templom, amelyet Ópusztaszeren ástunk ki.

● Van-e hely a közelben, amelynek régészeti feltárására pénzt áldozna?

– Az Alföldön sok ilyen hely van. Itt haladt el az észak-déli, és a kelet-nyugati keresztút. Bárhová böknek a térképen, minden korszakból tudnék olyan helyszínt kiválasztani, amely szerepet játszott Európa őstörténetének alakulásában. Csak hogy nincs rá pénz. A régészet nálunk nem alaptörténelmi kutatás. Más országokban

nemzeti tudomány. Nálunk periféria.

● Amikor fiatal régészként idejött, nem voltak tervei a honfoglalási időszakról?

– Óh!, akkor még a bronzkorral kapcsolatos világmegváltó terveim voltak. Ópusztaszerbe úgy keveredtem, mint Pilátus a krédóba. Erdei Ferenc mondása szállóigei már: „Na, Trogmayer elvtárs, ássa ki a honfoglalást...”

● Ha jól tudom, ön László Gyula tanítványa.

– Sőt, azért lettem régész, mert meghallgattam László Gyula egyik előadását. Ha jól emlékszem a szkitákról beszélt, és két kézzel rajzolt a táblára. Soha nem tagadtam meg, amit tőle tanultam. Vitakozni ugyan lehet, mert nem kel fel a sírból az a csontváz, hogy bejelentse: avar volt-e vagy magyar. De László Gyula a honfoglaló magyar nép élete című munkájában a magyar honfoglalás kutatástudományát he-

lyezte új alapokra. Nem a leletekről – az életéről van benne szó. Életet vitt a tudományba. A cserép nem fejlődik tovább. Az általa kínált megoldás az emberek fejében van. Ezt írta meg László Gyula – és lelket lehelt a csontokba és a tárgyakba.

● Hisz az elmesélhető őstörténetben?

– Igen. Tudja mennyi egy lófektávolság? Gondolja el: tízezer magyar lovas nekirohan az ellenségnek. Kilövik nyilait, de kettéválya meg kell fordulniuk, mielőtt agyoncsapják őket. Mekkora távolságról lóttek a nyilakkal? Harminc méterről. Ki lehet gondolni, mikor száll meg a kürt, hogy: vissza!

● Mit gondol, gazdagodhat még a régészeti leletanyag?

– Igen, és a technológia is fejlődhet. Mondok egy hajmeresztő dolgot, ne higgye el, de példának jó. Az ősi fazekas énekel, miközben dolgozott, s a hangrezgésekre az anyag molekulái úgy rendeződtek az edény falában, ahogyan a fazekas énekel. Ki tudja, előbb-utóbb valami gramofonfélen le lehet majd játszani azt a fazekat. Képtelenségnek hangzik, de hány hasonlóbb lett már valóság. Ki hitt volna korábban a televízióban?

● Milyen lenne az ön milicenténáriumi ünnepe?

– Nem is tudom, a sajátom, az elmúlt, azt elsöpörte a politika vihara. Olyan lenne, amit szépen, egyszerűen átélünk. Az én őseim bajrok; egyikük Würdingből került Sopronba. Ettől kezdve csupa lakatosok és takácsok a felmenőim, akik itt munkálkodva magyarok lettek. Amikor a harmincas években a nagy népmagyárosítási láz volt, nagyapám, azt mondta, ha az őseinknek jó volt a Trogmayer név, miért változtatnánk meg? Enélkül is magyarok vagyunk és enélkül is szeretünk itt lenni.

Panek Sándor

● Társadalmi-állampolgári kuratórium:

Molnár Amália gyermekorvos

– Málicsikához megyek – mondom távozóban, a portán, s oly természetes számomra, hogy a közlés nem szorul magyarázatra. – Csókolom a Málicsi néni! – kiált utánam Magdika, a portás, s én viszem kollegáim jókívánságai között az övét is.

Útban hozzá, Tarján felé, arra gondolok, hogy Málicsika már-már fogalom ebben a városban, ahol kevesen lehetnek, akik – legalább hallomásból – nem ismerik – „hivatalos nevén” dr. Molnár Amália gyermekgyógyász.

– Hogy van az a gyönyörű kicsi fiad? – kérdi már az ajtóban a számára mindig mindennél fontosabbat – s feleli a sok eltelt évet, miközben a „kicsim” lassan kamaszkorba ér. Málicsika számára – ezt még a rendelésben lestem el – minden gyerek gyönyörű, mert ő – amúgy kis herceg módjára – a szívével látja az apró népeket.

Már nyelvemen az én első kérdésém, de megelőz.

– Meg ne kérdezem, hány gyerek fordult meg a kezem alatt, megbecsülni se tudom a számukat. – mondja a tőle megszokott fergeteges beszédtempóban. – Imádom a kis drágáimat, mind egyformán kedves a szívemnek. Tudod, engem apukám arra tanított, hogy senki sem tehet arról, hova született, csak arról, hogy milyen em-

„...nem vagyok én a nagy felhajtáshoz szokva.”

ber lesz belőle. Én mindig azt látam apámtól, anyámtól, hogy mindenben megkeresik a jót, hisz az Isten nem terem olyan embert, akiben ne lenne szeretni való. A zsigereimbe ivódott, hogy mindenkit lehet szeretni, mert a szeretet nem érzelem, hanem a másik embernek adandó jó akarása.

– S az orvosi hitvallás?

– Alázattal szolgálni a beteget. Az alázat az emberi szervezetnek szól, ami bármikor prordukálhat váratlan dolgokat, s ezért tudomásul kell vennünk, hogy „ő az úr.” Ha megakadtam valahol, sohasem szégyelltem kérni kollegáim tanácsát, de magam is igyekeztem megtenni mindent. Még ma is járok továbbképzésre, bár már

szégyellem magam, hogy ilyen öreg fejjel ott ülök, de amíg embert gyógyítok, mindent naprakészen kell tudnom.

Előkerülnek Málicsi néni legfőbb emlékei: legelőbb a tucatnyi gyerekről készített album, kis óvodások búcsúajándéka a drága doktor néninek, amiről eszembe jut, mennyi rajzot adott ő kis pácienseinek a vizsgálatok „gyötrelmeiért” kárpótlóként. Aztán előkerülnek a „poszt-diplomák”, a Hittudományi Főiskoláé, a Mentálhigiénés és Egészségvédő szak oklevele, amit hetven évesen vett át tavaly.

S egy fénykép, ami aranykeretbe foglalva áll az asztalon. Arról a férfiről készült, akinek helyét soha senki sem foglalhatta el Málicsi néni szívében, aki odaveszett a fronton, s akinek tragédiája meghatározta Málicsika életét.

Málicsika most nagyon izgul: szombaton este ki kell állnia a színpadra, hogy átvegye a város megbecsülését kifejező díjat és a bokréttát.

– Vacakol a szívem, félek a szombattól, nem vagyok én a nagy felhajtáshoz szokva – mondja búcsúzóul.

Málicsika! Te szoktad mondogatni: „Kisdrágám, örülj a mának, s ne gyötörd magad azzal, hogy mi lesz holnap.”

K. K.